

BORLARLA İLQIU GELİŞMELER

BOR MADENCİLİĞİMİZ KONULU SÖYLEŞİ YAPILDI

Odamız lokalinde 04.11.2000 tarihinde Eti Holding ve Bor madenciliğimiz üzerine bir söyleşi gerçekleştirildi. Eti Holding Genel Müdürlüğünde çalışan Maden Mühendisleri ve Odamız Danışma Kurulunda konuyla ilgili arkadaşlarımızın katılımıyla yapılan toplantı oldukça faydalı geçti. Son dönemde gerek kamuoyunda gerekse medyada fazlasıyla yer alan ve konuşulan bor madenciliğimiz doğal olarak ön plana çıktı.

Oda Başkanımız Prof.Dr. Tefvik GÜYAGÜLER'in açış konuşmasıyla başlayan söyleşi, katılımcıların birbirini karşılıklı bilgilendirmesi düzeninde devam etti. Söyleşide dikkati çeken değerlendirmeler ve öneriler şu şekildedir;

- Bir süre önce Madencilik Sektörü Başkanlar Konseyi tarafından hazırlanan "Bor Madenleri ile ilgili 2840 sayılı Kanun Değişikliği Tasarısı" yanlış bir adımdır.

- 1978 öncesi dönem ile bu tarihten bugüne kadar kaydedilen gelişmeler Bor madenlerimizin Devletleştirilmesinin ne kadar isabetli olduğunu kanıtlamıştır. Borların özelleştirilmesinin kamu yararına olmadığı sonucuna varılmıştır.

- Arama çalışmalarının yetersiz düzeyde seyrettiği bugünlerde bile rezerv miktarımız 2 milyar tonun üstündedir.

- Miktar ve kalite olarak çok avantajlı durumda olmamıza karşın dünya pazarındaki payımızın yetersiz olması bir paradokstur. Bu olumsuzluğun aşılması için rasyonel programlar vakit geçirmeksizin uygulanmalıdır.

- Bor ürünlerinin birbirlerini ikame eder nitelikte olması nedeniyle ocak üretiminden zenginleştirmeye, rafine-nihai üretmekten pazarlamaya kadar etkinliklerin tek elden ve ciddi bir organizasyonla yapılması gerekir. Bunun için 65 yıllık tecrübesiyle Eti Holding gerçeği vardır. Bu gerçek korunmalı-geliştirilmelidir.

- Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. çağdaş ölçütlerle yeniden organize edilmeli, tekrar Daire

Başkanlığı şekline dönüştürülmeli ancak yapılacak düzenlemelerle manevra kabiliyeti yüksek bir konuma getirilmelidir.

- EPDTAŞ'nin ham ürün yerine yüksek katma değer yaratan en azından rafine ürünler satışının yapılması doğrultusunda organize olması gereklidir.

- Etimine, Eti Products disipline edilerek daha rasyonel çalışan, hareketli bir konuma getirilmelidir.

- Eti Holding ve Bor A.Ş.'nin yasalara aykırı bir durum oluşturduğu ile ilgili Danıştay 1. Dairesinin aldığı karar uygulanmalı, Eti Madencilik adı altında yeniden organize edilmeli, Alüminyum ve Bor A.Ş. Müessese Müdürlükleri haline getirilmelidir.

- 1998'de gerçekleştirilen yeniden yapılanma teşekkülümüze yarar sağlamamıştır. İşler daha da karışmış, yetki ve karar süreçlerinde enflasyon yaşanmasına neden olunmuştur. Yine Eti Bakır (Küre), Gümüş (Kütahya), Elektrometalurji (Antalya) ve Krom (Elazığ) A.Ş.'lerin özelleştirme idaresine devredilerek özelleştirmek üzere programa alınmaları ulusal çıkarlarımız açısından yanlış bir uygulamadır. Bu yanlışlıktan vazgeçilerek tekrar bünyeye katılmaları sağlanmalıdır.

- Kurumda ne yazık ki bir atalet hüküm sürmektedir. Özellikle 12 Eylül sonrası uygulanan politikalar Kurumun güçsüz düşmesine neden olmuştur. Uzun yıllardan buyana terfi, tayin ve atamalarda liyakat kriterlerinin gözönüne alınmayıp "yandaş tutma" anlayışının egemen olması işine bağlı dürüst nitelikli çalışanları kırgınlığa, umutsuzluğa sevk etmiştir. Bu olumsuzluk aşılmalı ve tekrar heyecanla çalışan insanların oluşturduğu kurum haline dönüşmeliyiz.

- Çalışanların örgütleri aracılığı ile teşekkülün geleceğine ilişkin alınan kritik karar süreçlerinde söz ve yetki sahibi olabilecekleri düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Bu şekilde kaynakların sağlıklı bir biçimde üretime yansımaları sağlanacak, çalışma verimi artacaktır.

- Bunların yapılabilmesi için Kurum özerk bir yapıya kavuşturulup tüm çalışanlara grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklar tanınmalıdır.

- Madenlerimiz, bir kez tükendiğinde yerine konulamayacak değerler olduğu için halkımızın yaşam seviyesini yükseltme perspektifi ile ele alınmalı-değerlendirilmelidir. Bunun için planlı

kalkınma ilkeleri hedeflenmelidir.

- Özellikle borlar, kâr marjı çok yüksek madenlerimiz olduğundan günlük ve dar çerçevede ele alınarak basit oyunlara alet edilmemelidir.

- Konunun önemi nedeniyle toplantılar, sempozyumlar, paneller düzenlenmeli ve bu şekilde kamuoyu aydınlatılmalıdır.

ARALIK 2000 TARİHİNDE ODA BAŞKANIMIZIN MİLLETVEKİLLERİNE DE GÖNDERDİĞİ BASIN AÇIKLAMASI

Son günlerde kâr marjı çok yüksek ve ülkemizin en önemli maden potansiyeli olan borları yağmalamak için yürürlükteki yasaların delinmesi yönünde akla gelmez varyasyonlar sergilenmektedir.

Madencilik çok özgün bir işkoludur. Madenler milyonlarca senede oluşan tükenebilir ve yenilenebilir hammadde kaynakları olup, yeryüzünün belirli yörelerinde yoğunlaşmıştır. Ülkemizin B_2O_3 bazında bor rezervi 720 milyon ton olup, bu miktar toplam dünya bor rezervinin %60'ına tekabül etmektedir. Diğer ülkelerin dünya toplam bor rezervlerindeki payları şöyledir: %17 Kuzey Amerika, %8 Güney Amerika, %12 Avrupa (Eski SSCB ülkeleri dahil) ve %3' Çin.

Rezerv dağılımındaki bu avantajımıza karşın, Dünya bor pazarındaki payımız %23 civarındadır. Bugün Ortadoğu Ülkeleri için petrol ne ise, Ülkemiz için de bor aynı önemde stratejik bir madendir.

Bor madenlerimiz genelde açık işletmelerle çalıştırılmaktadır. Bor rezervlerimiz, ocaktan çıkarıldığı şekliyle %28 B_2O_3 olmak üzere 2-2,5 milyar ton civarındadır.

Ton başına üretim maliyeti 20 dolar civarında olan ham bor cevherinin zenginleştirilmeksizin olduğu gibi ihraç edilmesi durumunda sağlayacağı değer bile 200 dolar civarındadır. Başka bir deyişle 1 ton bor cevherinin getirişi net 180 dolar olacaktır. Bor rezervimizin kötümser bir tahminle 2 milyar ton olduğu varsayıldığında bile bunun net getirişi 2.000.000.000 x 180 yani 360.000.000.000 dolar olacaktır. Diğer yandan rafine bor fiyatları en az 400 dolar/ton dur. Kaldı ki, rasyonel pazarlama tekniklerinin uygulanmasıyla bu miktar artabilir. 1999 yılı verilerine baktığımızda Eti Holding'in

666 140 ton ham bor üretilip, 118,1 milyon dolar, rafine borda ise 368.710 ton üretilip 118,6 milyon dolar gelir sağladığı görülmektedir. Rakip firma sadece rafine bor ve nihai ürün üretilip sattığı için pastadan en büyük payı almaktadır. Bu nedenle ürünlerimizin en az rafine ürün haline dönüştürülerek satılması hedeflenmelidir. Bu şekilde potansiyelimizin değeri en az ikiye katlanacaktır.

Yabancı yatırımlar için Türk Hukuk Sistemini devre dışı bırakan tahkim ile ilgili olarak yapılan Anayasa değişikliklerinin yeterli olmadığı, özelleştirme ve yeraltı kaynaklarının yerli-yabancı sermayeye açılması için Türkiye'deki bürokratik devlet yapısının ve merkezîyetçi anlayışın terk edilmesini isteyen yaklaşımın halkımızca ve parlamenterlerin çoğunluğunca kabul edilmesi mümkün değildir.

Madencilik sorunlarını ülke gerçeklerinden soyutlamak kesinlikle mümkün değildir. Hortumlama-ların, yolsuzlukların, rüşvetin ve her türlü gayri ahlaki ve yasal olmayan girişimlerin derhal önüne geçilmelidir.

250'nin üstünde kullanım alanı bulunan ve bu alanların çoğunda ikamesi olmayan borların, kişisel ya da kurumsal kazançtan öte, tek vücut halinde tüm dünyaya karşı korunması gerektiği hususunda hemfikir olma zorunluluğumuz vardır.

Bu kapsamda, bor madenlerinin özelleştirilmesi konusunu düşünmek bile ülke çıkarlarına aykırı olup, büyük sorumlulukları beraberinde getireceği gibi, gelecek nesillere karşı da büyük haksızlık olacaktır.

Prof.Dr. Tefvik GÜYAGÜLER
TMMOB Maden Mühendisleri Odası
Yönetim kurulu Başkanı

07.11.2000 TARİHİNDE YAPILAN BASIN AÇIKLAMASI

BASINA ve KAMUOYUNA

BOR MADENCİLİĞİMİZ

Odamızın bir yıl önce bu günlerde yaptığı açıklamada "sonuçta, özelleştirme kapsamında ETİ HOLDİNG'in ve Ülkemizin en önemli maden potansiyeli olan bor cevherleri ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır" değerlendirilmesi yapılmıştı. Ne kadar haklı çıktığımız bir yıl boyunca yaşadıklarımızla kanıtlanmıştır. Günümüzde sık sık değişik çevrelerce ve akıllara durgunluk verecek varyasyonlarla "kâr marjı çok yüksek" olan borları, ele geçirmek / özelleştirmek için çeşitli senaryolar düzenlendiği gözlenmektedir.

Bu gelişmeler karşısında Odamızın "Bor Madenciliklerimiz" konusundaki görüşlerini bir kez daha yinelemesi gereksinimi doğmuştur.

1978 yılında çıkartılan 2172 ve daha sonra yürürlüğe giren 2840 sayılı yasalar ile Borların kamulaştırılması sağlanmıştır. TMMOB (elbette Odamız başta olmak üzere) ile ilgili demokratik örgütlerin alt yapısını oluşturması suretiyle ve tam bir uzak görüşlülükle bugün olduğu gibi o gün de Başbakanlık görevini yürüten Sn. Bülent Ecevit'in Hükümetince, tüm bor tuzu sahaları kamulaştırılmış olup, yüksek katma değer yaratan ürünler üretme görevi tamamen ETİBANK'a verilmiştir. Kamulaştırma öncesi ve sonrası oluşan tabloya bakacak olursak;

• 1978'in başında; 660 milyon ton olan rezerv (ETİBANK: 652 milyon ton, özel; 8 milyon ton) MTA ve ETİBANK'ın yıllarca özverili çalışmaları sonucunda bugün 2.5 milyar ton mertebesine yükselmiştir (Kaynak aktarıldığı taktirde yeni yapılacak aramalarla bu miktar daha da artabilir).

• 1963 yılında yapılan toplam bor ihracatı

(özel+kamu) 100.000 ton'un altında ve 2.9 milyon USD gelir elde edilmişken bugün 1.2 milyon ton üretimle 250 milyon USD civarında gelir elde edilmektedir.

• 1978 öncesi özel firmaların kıyasıya rekabet etmeleri nedeniyle ve fiyat kırmaları ile 40-50 USD/ton olan birim fiyat bugün, 250-300 USD/ton ham bor, 500 USD/ton rafine bor düzeyindedir.

• Yine Devletleştirme öncesi %10 olan dünya bor pazarı payımız bugün %25-30 seviyesine yükselmiştir (Bugün için yetersiz olsa da).

• Özel sektör, basit kil yıkama tesisleri dışında tesis yatırımlarına yönelmemişken ETİBANK; Kırka, Emet, Bigadiç, Kestelek ve Bandırma'da milyonlarca USD'lık yatırımlar gerçekleştirerek binlerce kişiye istihdam olanağı yaratmıştır.

Anılan dönem itibarı ile madencilikte darboğazların giderilmesi, rehabilitasyonların yapılması ve gelişen teknolojilerin uygulanması ile ETİBANK dünyanın iki büyük bor üreticisinden birisi olmuştur (Diğeri RTZ-U.S.Boraks).

Bugün için dünya bor rezervlerinin %60'ı ülkemizde mevcuttur. Diğer yandan, sanayinin önemli girdilerinden birisi olan Kolemanit rezervi dünyada tükenmek üzeredir. Oysa ülkemizde yüksek tenörde ve bol miktarda rezerv bulunmaktadır. Bu doğal kaynağımızın çok iyi değerlendirilmesi halen mümkündür.

Görüntülenen olumlu tabloya karşın, bor madenciliklerimiz konusunda kimi olumsuzluklara da değinmekte yarar vardır. Öncelikle belirtmeliyiz ki, sahip olduğumuz zengin bor rezervi ile elde

ettiğimiz gelir arasındaki uçurum üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Aslında bu noktada Devletin özellikle 12 Eylül sonrasında madencilğe bakışını tartışmak gerekmektedir. Şurası açıktır ki, kalkınmak için sanayileşmek, bunun için de temel girdi sağlayan madencilğe önem vermek gereklidir. Kendi kendine yeterli olma, dolayısı ile dışa bağımlılığı (ekonomik-sosyal-siyasi vb.) azaltma yok etme yönünde ulusal çıkarlarımız bunu gerektirmektedir. Ne var ki 24 Ocak 1980 kararları ile şekillendirdiği üzere, o günden bu yana siyasi iktidarlar, sanayileşmeyi (dolayısıyla madencilği) gözardı eden ekonomik politikaları uygulamışlar ve bu şekilde her alanda dışa bağımlılık artmıştır.

Küreselleşme-Globalizm adı altında yeni sömürü politikaları kamu kuruluşlarının içini boşaltma-kof yapılar haline getirme anlayışını gündeme getirmiş ve üretici KİT'ler arasında özel bir yeri olan ETİ HOLDİNG de edilgenleştirilmiştir. Kurum'un ihtiyaçları dikkate alınmayarak teknolojik yenileme-idame ve modernizasyon yatırımları düşük düzeyde seyretmiş olup, tesislerimizin çağın gerektirdiği gelişkinliğe ulaşması mümkün olmamıştır. Doğal olarak alanımızdaki yabancı kuruluşlarla rekabet edebilme gücümüz zayıflamıştır.

Her şeye rağmen sorunları (bizlerce tespit edilmiştir) çözmek için vakit geçmiş değildir. İddia ediyoruz ki, borlara yapılacak birkaç yıl süreli ve yaklaşık 400-450 milyon dolarlık yatırım, dünya pazarı payımızı üst seviyelere çıkartacaktır. Siyasi iktidarın batık bankalara gösterdiği ilginin(!) çok az bir kısmının bu kuruluşlarımıza da gösterilmesi yeterli olacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

• Özellikle bor'lar konusunda ülkemizin çok uluslu tekeller ile rekabet edebilmesi için ocak

üretiminden başlanarak, rafine-uç ürünler elde edilmesi ve bu ürünlerin pazarlanması hususunda dahil olmak üzere bunların tek elden ve güçlü bir organizasyonla gerçekleştirilmesi gereklidir (2840 sayılı yasa ile ETİ HOLDİNG'e verilmiş görev). Bunun için yıllardır bilgi birikimi ve deneyimi olan ETİ HOLDİNG yeterlidir. Bu kuruluşumuza sahip çıkılmalı ve gerekli ölçüde güçlendirilmelidir.

• ETİ HOLDİNG ham bor ihraç etme olumsuzluğundan uzaklaşmalıdır. Varolan yatırımlar süratle sonuçlandırılmalı, özellikle rafine ve uç ürün üretmeye yönelik gerçekçi yatırım projeleri hayata geçirilmelidir.

• Bu kapsamda Ar-Ge faaliyetlerine özel önem verilmeli, Üniversitelerimizle işbirliği yapılarak, laboratuvar ve pilot çapta "uç ürün üretme"ye yönelik bilimsel çalışmalar organize edilmelidir. Hatta "Bor Araştırma Merkezi" tekrar kurulmalıdır.

• Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. tekrar kurum bünyesinde ve doğrudan yer almalı, ancak çağdaş bir anlayışla manevra kabiliyeti yüksek bir konuma getirilmelidir. Yurt dışındaki pazarlama şirketleri (Eti products, Etimine vs) disipline edilmeli, özellikle "henüz yeterince doymamış" pazar olan Yakın ve Uzakdoğu'da yeni pazarlama şirketleri açılmalı ve bu şekilde önemli ölçüde gelir vaad eden bu pazarlardaki şansımız değerlendirilmelidir.

• Ülke içindeki bor pazarı oldukça düşük düzeydedir. Bor kullanım alanlarını genişletmeye yönelik rasyonel yaklaşımlar gündeme gelmelidir.

• Bunların yapılabilmesi için ETİ HOLDİNG'in özerk bir yapıya dönüştürülmesi gerekmektedir.

TMMOB MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI

ÜLKEMİZ İÇİN STRATEJİK ÖNEME SAHİP BOR MADENLERİMİZİN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE İZİN VERİLMESİN

15 ARALIK 2000
ETİ HOLDİNG A.Ş.
ÇALIŞANLARI

Bor madenleri topraktan çıkarıldığı andan itibaren gerek ham bor gerekse rafine bor ürünleri olarak 250 çeşit kullanım yerine göre birbirinin yerine ikame edilebildiğinden bu ürünler pazarda birbirine rakip olabilmektedir. Bu nedenle 1978 yılında çıkartılan 2172 ve daha sonra yürürlüğe giren 2840 sayılı yasalar ile bor madenlerinin devlet eliyle işletilmesi sağlanmış, bu görev İktisadi Devlet Teşekkülü olan Etibank'a (yeni adı Eti Holding A.Ş.) verilmiştir. Tekel konumu yitirildiği takdirde Ülke çıkarlarının aleyhine zararlar doğmaktadır.

Etibank uhdesine geçtikten sonra, Türkiye'de bor madenciliğinde yapılan ilerlemeler aşağıdaki şekilde olmuştur.

- Etibank'ın arama çalışmaları sonucu Bor maden rezervimiz 660 milyon ton'dan 2,5 milyar ton seviyesine çıkarılmış olup, Dünya bor rezervlerinin %60'ının Türkiye'de olduğu tespit edilmiştir. Arama faaliyetleri halen devam etmektedir.
- Bor ihracatı miktar olarak 100.000 ton'dan 1.200.000 ton civarına ihracat geliri ise 2.900.000 \$'dan 250.000.000 -300.000.000 \$'a yükseltilmiştir.

-1978 yılı öncesi özel firmaların kıyasıya rekabeti sonucu 40-50 \$/ton olan ham bor maden fiyatı 250-300 \$/ton seviyesine, rafine bor fiyatı ise ortalama 400-500 \$/ton seviyesine yükseltilmiştir.

- 1978 yılı öncesi %10 olan pazar payı miktar olarak %30-40 seviyesine yükseltilmiştir.

- Özel sektör 1978 yılı öncesi basit kil yıkama tesislerinden başka tesis yatırımı yapmamış iken, Etibank; Bor madenciliğinin yapıldığı Kırka, Emet, Bigadiç, Kestelek ve Bandırma'da milyarlarca \$ yatırım gerçekleştirerek, bor madenlerinin ham bor ve rafine bor ürünleri olarak zenginleştirilmesi ve katma değeri yüksek ürünler üretilmesi, bu vesileyle 10 bin kişinin istihdamı sağlamıştır.

- Yapılan çalışmalar neticesinde Eti Holding A.Ş. dünyanın en büyük 2 firmasından birisi haline gelmiştir.

- Pazarda hedeflenen 1 milyar \$'lık ihracat gelirine ulaşmak için pazarlama organizasyonu ve tesis yatırımlarına hızlı bir şekilde devam edilmektedir.

Ancak bor madenciliğimizde yukarıda görüntülenen olumlu tabloya karşın, Eti Holding A.Ş.'nin ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINA ALINDIĞI görülmektedir.

PETROL VE DOĞAL GAZA SAHİP OLAN ÜLKELER İÇİN PETROL VE DOĞAL GAZ NE ÖLÇÜDE STRATEJİK MADEN İSE DETERJAN SANAYİİN-DEN UZAY TEKNOLOJİSİNE KADAR YÜZLERCE ÇEŞİT KULLANIM ALANI BULUNAN BOR MADENİ DE ÜLKEMİZ İÇİN O ÖLÇÜDE ÖNEMLİ, BİR DAHA YERİNE KONULAMAYACAK, YER ALTI KAYNAĞI VE STRATEJİK BİR MADEN OLUP, YATIRIMLARININ GELİŞTİRİLİP, ÜLKEMİZİN MİLLİ GELİRİNİN ARTIRILMASI GEREKİRKEN, ULUSLAR ARASI FİRMALARIN BASKISIYLA, BOR MADENLERİNİN YOK PAHASINA ÖZELLEŞTİRİLMESİNİN DURDURULMASINI İSTİYORUZ...

20.12.2000 TARİHİNDE DEMOKRATİK ÖRGÜTLERİN OLUŞTURDUĞU PLATFORMCA

DEVLET BAKANLARINA GÖNDERİLEN MEKTUP

Sayın.....

24 Ocak 1980 kararlarıyla başlayan yeni liberal politikalar döneminde, devleti ekonomiden çekme doğrultusundaki uygulamaların bir parçası olarak Etibank'ın elindeki maden sahalarını özel sektöre vermek için üç aşamalı bir senaryo izlenmiştir.

Birinci aşamada, Etibank'tan kamunun finansman desteği çekilerek, yatırımlar yok denecek bir düzeye indirilmiştir. Bu aşama, Etibank'ın bankacılık bölümü ile madencilik bölümünün birbirinden ayrılması ve bankacılık bölümünün özelleştirilmesiyle sağlandı. O özel bankanın başına gelenler ise, kamuoyunca çok iyi biliniyor.

İkinci aşamada, madencilik bölümü 1998'de ETİ Holding A.Ş. ve buna bağlı 7 adet anonim şirket kurularak yapılandırılmıştır.

Şimdi içinde bulunduğumuz üçüncü aşama ise, Eti Holdingin elindeki madenlerin, bor örneğinde olduğu gibi hukuk dışı sözleşmelerle özel sermayeye devredilmesidir.

Son günlerde IMF'ye yollanacak "Üçüncü Ek Niyet Mektubu"yla acele özelleştirilme sözü verilmiş kamu varlıkları arasında yer alan bor madenleri, çeşitli sanayi alanlarından savunmaya kadar varan kullanım alanlarının genişliği ve ülkemizdeki rezervlerinin zenginliğiyle büyük stratejik önem taşımaktadır. Dünyadaki bor rezervinin % 65'i Türkiye'dedir. Tüm dünya pazarının % 22-27'sini elinde tutan ülkemizde bor madenlerinin işletmeciliği bir kamu kuruluşu olan Eti Holding'e bağlı Eti Bor A.Ş.'nce gerçekleştirilmektedir. Unutmamak gerekir ki, bor dışsatımı Türkiye'nin toplam maden dışsatımının yüzde 50'sini oluşturmakta ve ülkeye her yıl yaklaşık 250 milyon dolar dolaylarında döviz girdisi sağlamaktadır.

Sonuçta, bizler, aşağıda adları yazılı kuruluşların yöneticileri olarak, ülkemiz kaynaklarını IMF'nin istemleri doğrultusunda yabancılara teslim anlamını taşıyan bu yanlış politikalardan bir an önce vazgeçilmesi için görüşlerimizin dikkate alınmasını ısrarla istiyor ve aynı yolda mücadelemize devam edeceğimizi belirterek diyoruz ki:

- 1- Ülkemizdeki bor kaynakları kamu kuruluşları eliyle işletilmeye devam edilmelidir;
- 2- 2840 sayılı Madencilik Yasası'ndaki ilkeler kıskançlıkla korunmalıdır.
- 3- Komşularının petrol zenginliğine karşı aynı ölçüde değerli bir bor zenginliğine sahip olan Türkiye bu kaynaklarına kesinlikle sahip çıkmalı ve dünya pazarlarındaki gücünü daha da arttıracak biçimde yeni yatırımların yapılması konusunda duyarlılık, bütün hükümetlerin ödevi olmalıdır.

TÜRK-İŞ/PETROL-İŞ, T.MADEN-İŞ, KESK/MADEN-SEN,
TMMOB/MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI, JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI,
METALÜRJİ MÜHENDİSLERİ ODASI, KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI, KİGEM

BASIN AÇIKLAMASI

23.11.2000-Ankara

Ülkemiz madenciliğinin GSMH içerisindeki payı, 24 Ocak 1980 kararları sonrasında her geçen yıl düşerek son yıllarda %1.5'in altına inmiştir. Bu durum, siyasi iktidarların sanayileşmeyi, dolayısıyla madenciliği gözden çıkarmalarının doğal bir sonucudur.

Varlığı Cumhuriyet tarihimizle özdeşleşmiş, ürettiği metal madenler ve endüstriyel mineraller ile 65 yıllık deneyime sahip, üretici KİT'ler arasında özel bir yeri bulunan Eti Holding de anılan politiklardan nasibini almış olup, ulusal ekonomiye katkısını arttırmak bir yana durağanlaşmasına neden olunmuştur. Herşeye karşın Eti Holding, 1999 rakamlarıyla 520 milyon USD satış yapmış ve ülke içinde temel sanayi hammadde-lerini sağlamanın yanında toplam maden ihracatımızın da büyük bir kısmını gerçekleştirmiştir.

Yaklaşık 10.000 çalışanı ve uzun yıllardır yarattığı katma değerlerle ülke ekonomisinde önemli bir yeri olan bu güzide kuruluşumuz son günlerde kamu oyununda fazlasıyla konuşulmaktadır.

ETİBANK

Görevi, halkımızın yaşam seviyesini yükseltmek amaçlı madencilik politikalarının hayata geçmesine katkıda bulunmak olan Odamız, kamu kuruluşlarımızın sorunlarının gerçekçi bir biçimde ele alınarak sağlıklı çözümler üretilmesini, üretken yapılara dönüştürülerek, kamuya karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini savunmaktadır.

Anımsanacağı üzere, 1993 yılında Etibank Bankacılık'ın özelleştirme süreci başlamış, 1998 yılı başında ise Etibank madencilik, Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden yapılandırılarak (I) Eti Holding A.Ş.'ye dönüştürülmüştür. Eski Müessesse Müdürlükleri, Bağlı Ortaklık Genel Müdürlükleri şeklinde 7 adet A.Ş.'ne bölünerek Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları ve Yönetim Kurulu Üyelikleri olmak üzere 150 civarında yeni yönetim kadrosu oluşturulmuştur. Yeniden yapılanma argümanlarında dikkati çeken iki husus; daha profesyonel bir yapılanma ve özelleştirmeye yönelik alt yapı oluşturulması idi.

Geçen 3 yıl içinde yaşananlar göstermiştir ki; bu Genel Müdürlükler arasında yetki ve karar mekanizmaları birbirine girmiş, günlük işler bile yapılamaz hale gelmiş ve tam bir kaos ortamına sürüklenilmiştir. Diğer yandan, Danıştay 1. Dairesinin 26.05.1999 tarihinde "Etibank Madenciliğinin bir holding olamayacağı, 2172 ve 2840 sayılı yasalara aykırılık teşkil ettiği" yönünde kararının gereği yapılmamış hatta daha da ileri gidilerek önce Eti Bakır A.Ş. (Küre), son dönemde de Eti Krom (Elazığ), Eti Elektrometalurji (Antalya-Üçköprü) ve Eti Gümüş A.Ş. (Kütahya) özelleştirme idaresine devredilmiştir.

Tüm sektörlerde olduğu gibi madencilikte de kamu mallarının yağmalanması konusunda durdurak tanınmamakta, güçsüz düşür-sat-kurtul kolaylığına başvurulmaktadır. Görünen odur ki, siyasi iktidar her ne pahasına olursa olsun özelleştirme anlayışındadır.

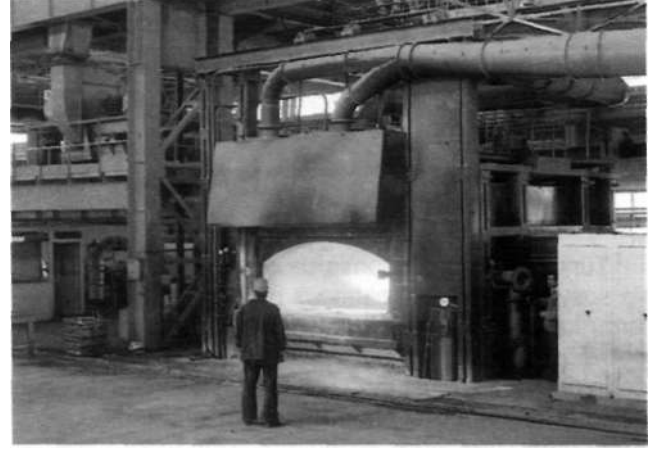
Ulusal ekonomimizin yararına olmadığını düşündüğümüz bu uygulamalardan vazgeçilmesini temenni ediyoruz.

SONUÇ OLARAK;

1- Etibank Madencilik Holding olamayacağı yönünde Danıştay 1. Dairesi kararı sabit iken konu, Bakanlar Kurulu gündemine getirilerek "Eti Madencilik" adı altında ve bilimsel organizasyon kriterleri ile tekrar çağdaş bir biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. yeni ve çağdaş bir anlayışla, manevra kabiliyeti yüksek bir konuma getirilmelidir.

2- Eti Bakır, Gümüş, Elektrometalurji, Krom Genel Müdürlüklerinin özelleştirme idaresine devrinden vazgeçilmelidir. Bunlarla birlikte Bor İşletmeleri, Alüminyum tesisleri tek tek ele alınarak planlı kalkınmaya yönelik bir anlayışla sorunları saptanmalı çözümler üretilmeli, vakit kaybetmeksizin harekete geçilmelidir. Modernizasyon, idame-yenileme yatırımları gerçekleştirilmelidir. Hattâ, yıllardır rafa kaldırılan Mardin Mazıdağı Fosfat Tesisleri fenomeni tekrar incelenmeli,, bölgesel dengesizliklerin azaltılması bakımından Tügsaş'la görüşmeler başlatılmalıdır.

3- Maden arama ve rezerv geliştirme çalışmaları yoğunlaştırılmalı, Eti Holding Maden Araştırmaları Dairesi tekrar fonksiyonel hale getirilmelidir. Bu şekilde işlem görmemiş sahaların (varsa)

süratle değerlendirilmesi yapılmalıdır.

4- Türkiye ham ürün deposu olma konumundan uzaklaşmalıdır. Eti Holding, ham ürün yerine rafine ve uç ürünleri üretmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için;

- Varolan yatırımlar süratle sonuçlandırılmalı, yeni yatırım projeleri gerçekçi bir biçimde ele alınarak uygulamaya konulmalıdır.

- Araştırma-Geliştirme faaliyetlerine azami önem verilmeli, Üniversitelerle birlikte mamul ürünler üretme doğrultusunda laboratuvar ve pilot çapta çalışmalar yapılmalıdır.

5- Eti Holding, dar menfaat gruplarının ve siyasilerin hızla at koştuğu alan olmaktan çıkartılıp "Özerkleştirilmelidir". Bunun için ön koşul; Eti Holding'in kurumsal düzeyde demokratikleştirilmesidir. Bütün bunların yapılabilmesi için de şaibesiz, kurum için bir şeyler yapmaya gayret sarfeden çalışanların, alınan/alınacak olan kararlarda söz ve karar sahibi olmalarının sağlanmasıdır.

TMMOB MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU

13 Ocak 2001 tarihinde KIGEM toplantı salonunda Madencilik Sektöründe örgütlü olan işçi-memur sendikaları ile TMMOB bünyesinde yer alan ilgili odaların katıldığı basın toplantısı sırasında dağıtılan bildiri.

BASINA VE KAMUOYUNA

Türkiye’de, son dönemlerde ortaya çıkan ekonomik ve sosyal alanlardaki olumsuz gelişmeler, bizlerin yıllardır karşı çıktığı, ama bütün hükümetlerin ısrarla uyguladığı özelleştirme politikalarının yanlışlığını bir kez daha ortaya koymuştur. Özelleştirilen işletmelerin özel sektöre devrinden sonraki durumları ortadadır. Çoğu kapatılarak, üretimden çekilmiş, arazileri rant kaynağı haline getirilmiş, binlerce işçi işsiz kalmıştır. Bugün aynı yanlışlara geçmişten hiçbir ders alınmadan uygulamaya devam edilmektedir.

Bizleri bir araya gelerek bu açıklamayı yapmaya iten bu gelişmelere paralel olarak, madencilik sektörümüzün lokomotifi Eti Holding’i özelleştirmeye ve tasfiye etmeye, Türkiye’nin petrolü bor madenlerinden devlet tekeline kaldırmaya yönelik kaygı verici girişimlerdir.

Bilindiği gibi, Eti Holding’in elindeki madenlerin özel sektöre verilmesi ve bu kurumun adım adım tasfiyesi için önce banka ve madencilik bölümleri birbirinden ayrılmış, bankacılık bölümü özelleştirilmiş, madencilik bölümü 7 anonim şirketten oluşan Eti Holding’e dönüştürülmüştü. Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun 20 Aralık 2000 tarihli kararı kurumun özelleştirilmesi ve madencilik sektöründen fiili olarak tasfiyesi için son aşamadır.

Bor madenlerindeki devlet tekelinin kaldırılması doğrultusunda 2840 sayılı yasada yapılmak istenen değişiklik de bu sürecin önemli bir parçasıdır.

Bor madenlerindeki devlet tekeline kaldırmak için çalışmalar yürüten mevcut hükümetimizin sayın başbakanı Bülent Ecevit, 1978 yılındaki hükümeti döneminde bor madeninin ülkemiz açısından önemini bilecek bor sahalarını devletleştirmişti. Uzak görüşlülüğüyle tanınan Sayın Başbakan’a bugün bor madenleri üzerindeki devlet tekeline kaldırmak istenmesine niçin izin verdiğini sormak hakkımızdır:

Sayın Başbakan, acaba 1978 yılından bugüne kadar geçen süre içinde bor madenlerinin Türkiye açısından stratejik önemi mi azalmıştır? Yoksa, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle bor madenlerinin yerini alacak yeni bir maden mi bulunmuştur?

Hayır, tam tersine bor madenlerinin kullanım alanları, daha da artmış, uzay teknolojisinden nükleer teknolojiye kadar bir dizi stratejik alanda vazgeçilmez hammadde veya ürün haline gelmiştir.

Türkiye açısından bor madenlerini stratejik yapan özelliklerini, gelişmelerin ışığında bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz:

- Dünya toplam bor rezervinin % 60’ı Türkiye’dedir. İkinci büyük rezerve sahip ABD’nin payı, % 13.7’dir.

- Bor madenlerini işleten Eti Holding dünya toplam üretiminin % 31’ini gerçekleştirmektedir. Eti Holding dünya bor pazarını kontrol eden iki dev tekelden birisidir

- Bor, ülkemizin dışsattımında en büyük paya sahip madendir. Eti Holding tüm olumsuz koşullara karşın bor dışsattımı ile ülkemize yılda 220 milyon ABD doları kazandırmaktadır. Bu miktar uç ve ileri uç yatırımlarıyla Eti Holding’in pazarlama koşullarında 750-800 milyon dolara çıkarılabilecektir.

Kısaca, Ortadoğu ve Kafkas ülkeleri için petrol ne kadar önemli ise, Türkiye için de bor madenleri o kadar önemlidir. Bu gerçeği hükümete bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.

Bor madenlerindeki devlet tekelinin kaldırılması durumunda, Türkiye, kısa süre içerisinde, özel sektör eliyle bor madenlerini ve ikinci tekel konumunda olduğu pazarını yabancı tekellerin eline verecektir.

Sonuç olarak:

Bizler, aşağıda adları yazılı kuruluşlar olarak, IMF’nin istemleri ve özel sektörün baskılarıyla yapılmak istenen düzenlemelerin, ülkemiz madenlerini sonunda yabancı tekellere teslim anlamına geleceğini vurguluyor, bu yanlış politikalara karşı hukuki ve demokratik platformlarda kararlı bir biçimde mücadele edeceğimizi belirterek diyoruz ki;

Eti Holding’in özelleştirilmesi kararı gen alınmalı, KROM, GÜMÜŞ, BAKIR, ALÜMİNYUM gibi değerli madenlerimiz devlet eliyle işletilmeye devam edilmelidir.

2840 sayılı yasa titizlikle korunmalı, üretimden işlenmesine pazarlamasına tüm işlemler EV Holding tarafından yapılmaya devam edilmelidir.

KİGEM, PETROL-İŞ SENDİKASI, T.MADEN-İŞ SENDİKASI, GENEL MADEN-İŞ SENDİKASI, TMMOB/MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI, JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI, METALÜRJİ MÜHENDİSLERİ ODASI, KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI, MADEN-SEN,

13 Ocak 2001 tarihinde KİGEM toplantı salonunda Madencilik Sektöründe örgütlü olan işçi-memur sendikaları ile TMMOB bünyesinde yer alan ilgili odaların katıldığı basın toplantısı öncesi dağıtılan bilgilendirme notu ve bildiri.

KAMUOYUNA

Tesadüfen (!), Türkiye'nin en uzun resmî tatilinin arifesinde yangından mal kaçırırçasına çıkarılan 20 Aralık 2000 tarih ve 2000/92 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı'nda, bazı diğer işletmecilerle birlikte "... Eti Holding AŞ'nin özelleştirme kapsamına alınması ve hazırlık işlemlerinin 6 ay içinde tamamlanması..." da öngörülmüştür. Bu ÖYK kararı sadece Eti Holding AŞ'nin bir alt kuruluşu olan ETİBOR AŞ'ne bağlı Kırka, Bigadiç, Kestelek, Emet ve Bandırma'daki maden işletmelerinin ve fabrikaların arazilerinin ve üzerindeki taşınır-taşınmaz tekml mal varlıklarının özel kişilere devredilmesinden ibaret değildir.

Oysa ki, Eti Holding AŞ (eski unvanıyla ETİ-BANK) kesinlikle sıradan bir KİT değildir.

- Çünkü ve her şeyden önce, 1.- ABD \$'nın sadece 1.- TL'ye denk olduğu bir tarih evresinde 20 milyon TL sermaye ile kurulan; bu sermayeyi günümüzde de 50,7 trilyon TL'ye kadar tırmandıran ve TEAŞ, TEDAŞ, TKİ, TDCİ, TTK gibi bir dizi enerji ve madencilik KİT'inin de öz anası olan Eti Holding AŞ'nin varidat birikiminin temeli madencilerin kanı ve alın teri ile sulanmıştır. Böyle bir kuruluşun kamuoyuna sıradan bir KİT gibi takdim edilmesinin aslı astarı yoktur.

- Çünkü, bütün parçalama ve küçültme icratına rağmen, 1999 sonu itibarıyla 79 trilyon TL kâr eden ETİ Holding AŞ bünyesinde hâlâ 10.987 personel çalışmaktadır. Öte yandan, son 20 yıl içinde trilyonlarca TL tutarında yatırım gerçekleştiren, 333 milyon \$ tutarında ihracat gerçekleştiren, sürekli istihdam yaratan ve Cumhuriyet Dönemi'nin en güçlü iktisadî kuruluşu olan Eti Holding AŞ'yi sıradan herhangi bir KİT gibi kamuoyuna lanse etmeye -Türkiye'yi hasbelkader yönetenler de dahil olmak üzere- hiç kimsenin hakkı yoktur.

- Çünkü, dünyadaki bilinen bütün bor madenlerinin hemen hemen tamamının (% 90'ının) çıkartım, zenginleştirme, işleme, rafinasyon ve pa-

zarlama sürecini kontrol eden iki dev kuruluşun biri de olan ve yukarıda anılan ihracat tutarının 3/4'ünü de bor madenlerinden ve türevlerinden sağlayan Eti Holding AŞ'nin kamuoyuna sıradan bir KİT olarak takdim edilmesi düpedüz bir hiledir.

- Çünkü, yeraltı servetlerinin parasal eşdeğeri ancak yüz milyarlarca \$ ile ölçülen Eti Holding AŞ tüzel kişiliğinin uhdesine tescilli olan bütün tapular, dünyadaki bütün bor madeni rezervlerinin yarısından fazlasının bulunduğu sahaların tapuları da dahil olmak üzere, bu özelleştirme kararının hayata geçmesiyle birlikte, eninde sonunda ve mutlaka, Eti Holding AŞ'yi devir-teslim alacak aslî ve nihaî adres olan gayri millî tekellerin eline geçecektir.

- Çünkü, Kafkasya ve Ortadoğu halkları için petrol ne kadar vazgeçilmez bir doğal kaynaksa, bor madenleri de bizim için en az o kadar değerli bir kaynaktır. Böylesine değerli bir kaynağın -dış borç ödeyebilmek için taze para bulmak gibi bahanelerle- emperyalist yağmaya terk edilmesi kesinlikle sıradan bir özelleştirme uygulaması değildir.

- Çünkü, Başbakan ECEVİT ve yardımcısı BAHÇELİ ile üçlü koalisyonun dört bakanı eliyle imzalanan bu ÖYK kararı -nihaî hedef olarak- Balıkesir, Kütahya ve Eskişehir illerinin arazilerindeki vatan topraklarının altında yatan ve dünyanın - hem nicelik, hem de nitelik açısından- halen bilinenlerin en zengini olan bor yataklarımızdaki varidatın, dünyadaki en iri madencilik tekeli olan *Rio Tinto Zinc Corp.* (RTZ) unvanlı firmanın kesesine aktarılmasını gözetmektedir.

- Çünkü, kesinlikle sıradan bir özelleştirme uygulaması olmayan bu son ÖYK kararının gerçekleşmesi durumunda, Eti Holding AŞ'nin tekml taşınır ve taşınmaz mal varlıklarıyla birlikte aktarılacağı cüzdan sahibinin nüfus cüzdanının uyruk hanesinde "TC" yazılı olsa bile, dünyanın en zengin bor kaynaklarının aktarılacağı son cüzdan dö-

nüp dolaşıp aynen -daha on yıl öncesinde BP gibi bir petrol tekelinin bütün madencilik şirketlerini 4,3 milyar \$ nakit bastırarak devir almış olan-RTZ'nin cebine girecektir.

En zengin doğal kaynağımızın, bir takım yerel işbirlikçiler aracılığıyla, eninde sonunda -bir bayram hediyesi gibi- emperyalist tekellere sunulmasını öngören bu ÖYK Kararı Türkiye Halkı için okkalı bayram kazıklarından biridir.

Özü itibarıyla millî tekelimizin bir Anglosakson Tekeli veya yeni yetme Frankocermen Tekelleri ile ikamesini temel hedef olarak gözeten bu ÖYK kararının milliyetçilikle bağdaştırılabilmesi için ne tür dolaplar döndürüleceği herkes tarafından merakla beklenmektedir.

Esas itibarıyla bor kaynaklarımızın yabancıların yağmasına terk edilmesini öngören bu ÖYK Kararı gaflettir, dalalettir ve abestir; her şeyden önce de ülkemizin insanları için katlanılması kesinlikle mümkün olmayan bir zillettir; çünkü:

Sabundan cam elyafına ve süper alaşım miktarlarından da deterjanlara kadar her türlü derde deva olan, ayrıca, füzeleri ateşleyen ve burnumuzun dibinde tutuşan Çyornobil Cehenemi'ni söndüren bir madenin dünyadaki en zengin yataklarına sahip olan bir ulusu yöneten kimselerin "Bu kaynağı ben tüketemiyorum; buyurun siz tüketin...." mealinde bir tavır takınması ancak XIX. Yüzyıl'ın kompradorlarına yaraşan bir yaklaşımdır.

Özelleştirmeyi katlanılması zorunlu bir alın yazısı veya karşı konulmaz bir kadir-i mutlak hükmü olarak görenlerin gözleri, "özelleştirmenin fazilet-/er/'tinden başka hiçbir şey görmeyebilir. Ancak, Eti Holding AŞ gibi güzide bir kurumu doğurup büyüten Türkiye, aç kalmadığı halde kendi etini yiyip kendi kanını içecek veya kendi canını satacak kertede ajite olan bir kolektif cinnet içine düşmüş olamaz. Dolayısıyla, Türkiye'de sadece emekten yana olanların değil, milliyetçilikten yana olan herkesin -nihâf hedef olarak bor kaynaklarımızın Anglosakson Tekellerinin ve yeni bitme Frankocermen Tekellerinin insafsız talanına terk edilmesini gözeten- bu ÖYK Kararı'na karşı direnişe geçmesi de edası kaçınılmaz bir vecibedir.

Büyük çoğunluğu dar ve sabit gelirli halkımızın kısa ömürlü ücret ve maaşlarından tahsil edilen

vergilerle ve madencilerin 66 yıl tükettikleri emekle yaratılan Eti Holding AŞ emperyalistlerin boğazından geçemeyecek kadar büyük bir lokmadır. O nedenle, temeli kurtuluş savaşımızın kazanılmasıyla birlikte atılan ve ulusal ağır sanayimizin kuruluşundaki öncülüğü tartışmadan vareste olan Eti Holding AŞ'nin boğulması girişimi karşısında, öncelikle emekçilerin sessiz kalmayacağını da herkesin peşinen bellemesi gerekmektedir.

Bizler, Eti Holding AŞ'nin boğulması girişimine karşı verilecek mücadelenin Bandırma'dan başlatılmasını daha uygun buluyoruz. Zira, Bandırma özellikle Anglosakson Emperyalistleri için hiç de tekin çağırışmlar uyandıracak bir isim değildir. Ancak, Eti Holding AŞ'nin boğulmasını öngören bu ÖYK Kararı'na karşı çıkıp direnmek sadece Bandırma'nın değil, bütün Türkiye Halkı'nın boynunun borcudur. Çünkü, Cumhuriyet Senatosu Bor Mineralleri araştırma Komisyonu tarafından 30 yıl önce karara bağlandığı şekliyle:

"... Türk Milleti,.... bor.... yataklarının, Anayasa gereği.... hakikî ve aslî sahibidir."

Görüldüğü gibi, bu mücadele yeni başlamış da değildir. Bu mücadele bir İngiliz Şirketi ile önce Osmanlı İmparatorluğu ve sonra da TC arasında 130 yıldan bu yana sürüp giden bitmeyen bir kavga. O günden bu güne, yabancı bir şirketin ve bir avuç yerli yarıdakçısının kendi çıkarlarını bütün bir ulusun çıkarıymış gibi gösteren bayat bir gündem, -otuzar veya yirmişer yıllık aralarla- tekrar tekrar ısıtılıp önümüze konmaktadır. Karesi Valisi Mehmet Reşat, Maden Dairesi Reisi Tahsin Yalabık ve Kadri Yersel gibi dürüst bürokratlar, Doğan Avcioğlu gibi aydınlar ve adlarını sıralamaya yer kalmayan daha nice yurtsever, halkımızın bu bayat gündemi yutmaması için yıllar boyu uğraşıp didindiler ve İngiliz Şirketi ile bir avuç yarıdakçısını her seferinde geri püskürttüler. Ağabeylerimizin, atalarımızın ve dedelerimizin açtığı mücadele sancağını indirmeye hiç niyetimiz olmadığı gibi, hem Atatürkçülük diye ter ter tepinip, hem de Mustafa Kemal'in en güzide mirasını çar çur etmeye yeltenenlere hiçbir açık geçit bırakmayacağız.... 10 Ocak 2001

TMMOB Maden Mühendisleri Odası
TMMOB Metalürji Mühendisleri Odası

